

Civilt försvar – hur ska det fungera, utvecklas och stärkas?

Anförande av MSB:s generaldirektör Helena Lindberg vid Folk och Försvars rikskonferens den 12 januari 2015.

Ers kungliga höghet, kära konferensdeltagare.

Civilt försvar handlar om samhällets förmåga vid krigsfara och krig. Hela samhällets förmåga – förutom det militära försvaret.

Det civila försvaret består med andra ord inte bara av MSB och några andra särskilt utpekade myndigheter. Det består av alla civila myndigheter som måste kunna fungera vid detta slags extrema situationer. Och alla landsting, alla kommuner. Alla företag som bedriver samhällsviktig verksamhet. Alla organisationer som kan bidra, och alla människor som med sin egen kunskap och förmåga utgör grunden för vad samhället som helhet kan klara av.

Jag skulle kunna spetsa till det och påstå att om överbefälhavaren nyss talade om hur vi bäst använder drygt 40 miljarder kronor per år ur statskassan, så handlar mina femton minuter om hur vi bäst använder resterande knappa fyra tusen miljarder kronor per år ur Sveriges BNP för att de pengarna samlat ska bidra till – eller åtminstone inte motverka – ett samhälle som är bra på att motstå krigsfara och krig.

Jag kommer dock inte att prata om allt detta – om hur vi får teknik och samhällsutveckling, föreningsliv och skola, infrastruktursatsningar och näringsliv, att bli positiva krafter för ett tryggare och säkrare samhälle som bättre kan motstå påfrestningar och kriser. Jag kommer bara att snudda vid det, när jag nu kort beskriver hur jag ser på utvecklingen av det civila försvaret.

Jag kommer att ta min utgångspunkt i den här rapporten, som MSB lämnade till regeringen den 16 december. Det är vårt underlag till den försvarspolitiska inriktningspropositionen: "Så kan det civila försvaret utvecklas och stärkas."

* * *

Utmaningarna i arbetet är flera. Planering med fokus på höjd beredskap – det vill säga krigsfara och krig – har inte bedrivits av civila aktörer på femton år. Mycket kunskap har gått förlorad, och det finns få särskilda civila totalförsvarsresurser kvar.

Marginalerna i samhället blir också allt mindre och beroendena mellan olika samhällsfunktioner större och mer komplexa. Även Försvarsmakten är beroende av det övriga samhället på ett annat sätt än förr, när det gäller exempelvis försörjning, transporter och sjukvård.

Det vi har att bygga på är den fredstida krisberedskapen, som under senare år har bidragit till tätare och starkare samverkan på både lokal, regional och central nivå. Mycket fungerar bra, men mycket behöver också bli bättre.

I det korta perspektivet är det viktigaste att säkerställa att det i samhället finns resurser och kompetens för att bedriva ett samlat beredskapsarbete för både kriser och krig.

När det gäller de säkerhetspolitiska hoten mot Sverige så behöver vi utveckla samhällets förmåga både i fred och vid höjd beredskap.

Samhället måste redan i fred – och inom ordinarie regelverk – kunna ge Försvarsmakten stöd samt ha en utvecklad förmåga att motstå och hantera antagonistiska handlingar. Handlingar som *kan* vara en del av en motståndares angrepp mot landet – exempelvis sabotage, terrorism, cyberangrepp, påverkanskampanjer.

Vid akut krigsfara och vid krig, när reglerna för höjd beredskap gäller, måste samhället kunna ännu mer. Det handlar om att stödja Försvarsmaktens operativa förmåga och om att kunna hantera konsekvenser av krigshandlingar mot Sverige.

Som ni förstår så handlar det även för oss om att höja tröskeln för angrepp mot Sverige och stärka den samlade försvarsförmågan. Detta är inte bara en militär uppgift.

På MSB arbetar vi nu med att få in det civila försvarsperspektivet tydligare inom ett antal utvecklingsområden som vi arbetar med inom krisberedskapen.

Jag tänker på arbetet med samverkan och ledning vid olyckor och kriser, där vi just nu håller på att implementera gemensamma grunder för alla aktörer. Vi behöver nu också utveckla och anpassa detta arbete ytterligare så att dessa gemensamma synsätt även utgör grunden för ledning och samverkan vid krigsfara och krig.

Ett annat område är skydd av samhällsviktig verksamhet, där MSB på regeringens uppdrag har tagit fram en strategi och en handlingsplan som vi nu

Datum
2015-01-12

Diariernr

håller på att förverkliga. I det arbetet för vi nu också in de särskilda krav och förutsättningar som gäller vid höjd beredskap.

Även arbetet med informations- och cybersäkerhet behöver ske längs med hela hot- och riskskalan. Civilt försvar-perspektivet skärper argumenten för flera av de förslag som MSB har lämnat inom detta område: säkra kommunikationsmöjligheter mellan myndigheter, obligatorisk it-incidentrapportering, för att nämna några exempel.

Slutligen risk- och kriskommunikation. Det arbetet behöver nu knytas samman med ett arbete för att utveckla samhällets förmåga att möta informationsoperationer och påverkanskampanjer. Detta kommer vi att få höra mer om i morgon.

* * *

För att nu snabbt få fart på arbetet och på större bredd komma igång med en planering för krigsfara och krig krävs ett antal åtgärder, som vi också lyfter i rapporten:

För det första behöver regeringen tydliggöra för de civila myndigheterna att planering inför höjd beredskap ska genomföras, klarlägga uppgifter och mål för respektive berörd myndighet, samt ge anvisningar för arbetet på motsvarande sätt som man redan idag gör för Försvarsmakten.

För det andra behöver MSB – med regeringens styrning som utgångspunkt – utveckla och förtydliga vad som ska göras, företräda det civila försvaret på central nivå i förhållande till Försvarsmakten, samt se till att kunskap byggs upp och vidmakthålls hos alla inblandade. Som jag sa tidigare har mycket kunskap gått förlorad under de senaste femton åren.

För det tredje har samtliga beredskapsansvariga civila myndigheter – det är ett 50-tal som är särskilt utpekade av regeringen – ett ansvar för att nu planera för krigsfara och krig inom ramen för sitt arbete med krisberedskap. De behöver identifiera beredskapsåtgärder som ska vidtas i samverkan med berörda aktörer – inte minst privata företag – och de behöver ha en beredskap för att vid behov, om det säkerhetspolitiska läget förvärras ytterligare, kunna påskynda planeringsarbetet.

Det här är rätt så tuffa bud för alla inblandade. Men det är vad som måste göras.

Min uppfattning är också att flera av de beslut som regeringen behöver fatta för att tydliggöra uppgifter och ge inriktning åt arbetet kan tas omgående. Man behöver med andra ord inte vänta till att riksdagen har beslutat om försvarsinriktningspropositionen.

* * *

Sammanfattningsvis: Civilt försvar handlar om hela samhällets förmåga vid krigsfara och krig. Området rymmer stora utmaningar, men arbetet kan ge god effekt om det på ett smart sätt integreras med krisberedskapen.

Ett stort ansvar vilar på regeringen, på MSB, och på alla beredskapsansvariga myndigheter för att arbetet ska få tillräcklig kraft.

Tack för ordet.